

Złotoryja, 14 stycznia 2010 r.

DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA I FORMY JEJ OPODATKOWANIA

Zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807 ze zm.) „działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły”. Szerzej działalność gospodarczą definiuje przepis art. 3 pkt 9 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (j. t. Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), w którym przez działalność gospodarczą rozumie się „każdą działalność zarobkową w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, w tym wykonywanie wolnego zawodu, a także każdą inną działalność zarobkową wykonywaną we własnym imieniu i na własny lub cudzy rachunek, nawet gdy inne ustawy nie zaliczają tej działalności do działalności gospodarczej lub osoby wykonującej taką działalność – do przedsiębiorców”.

Wykonujący we własnym imieniu działalność gospodarczą jest przedsiębiorcą. Z kolei przedsiębiorcą może być: osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną. Za przedsiębiorców należy uznać także wspólników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej.

Osoba fizyczna staje się przedsiębiorcą w momencie zgłoszenia zamierzonej działalności gospodarczej do ewidencji działalności gospodarczej prowadzonej przez gminy. Dla celów podatkowych przedsiębiorcą jest również osoba, która wykonuje działalność gospodarczą nie dopełniwszy obowiązków rejestracyjnych.

Przedsiębiorca prowadząc działalność gospodarczą podlega obowiązkowi podatkowemu. Zgodnie z cytowaną wyżej ustawą – Ordynacja podatkowa „obowiązkiem podatkowym jest wynikająca z ustaw podatkowych nieskonkretyzowana powinność przymusowego świadczenia pieniężnego w związku z zaistnieniem zdarzenia określonego w tych ustawach”.

Obowiązki podatkowe w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych regulują dwie ustawy:

- ustawa z dnia 26 lipca 1991 roku o podatku dochodowym od osób fizycznych (j. t. Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176 ze zm.)
- ustawa z dnia 20 listopada 1998 roku o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz. U. z 1998 r. Nr 144, poz. 930 ze zm.).

Z powołanych wyżej ustaw wynika, iż podatek dochodowy od osób fizycznych można płać w trzech następujących formach:

- na zasadach ogólnych,
- ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych,
- karty podatkowej.

Przedsiębiorca dokonując wyboru jednej z form opodatkowania winien kierować się następującymi kryteriami: przedmiotem i rozmiarem działalności gospodarczej, ilością osób zatrudnionych w firmie, ponoszonymi kosztami, prowadzeniem dokumentacji podatkowej, możliwością wspólnego rozliczenia małżonków lub osób samotnie wychowujących dzieci oraz wyłączeń z mocy ustawy.

Zasady ogólne

Warunki płacenia podatku dochodowego na zasadach ogólnych reguluje cytowana wyżej ustawa o podatku dochodowym od osób fizycznych. Generalnie opodatkowanie na zasadach ogólnych według skali podatkowej, następuje z mocy prawa, chyba że przedsiębiorca złoży pisemne oświadczenie o wyborze opodatkowania w innej formie.

1. Ustalenie dochodu.

Na zasadach ogólnych opodatkowane są dochody po odliczeniu dozwolonych prawem kwot wynikających między innymi z tytułów: zapłaconych składek na ubezpieczenie emerytalne własne lub osoby współpracującej, darowizn rzeczowych lub pieniężnych wskazanych w ustawie, ulg rehabilitacyjnych. Podstawę opodatkowania stanowi dochód, który wylicza się dokonując matematycznego odliczenia od przychodu podlegającego opodatkowaniu kosztów uzyskania przychodów.

2. Sposób obliczenia podatku.

Podatek może być płacony według skali podatkowej, bądź w wysokości 19% dochodu niezależnie od jego wysokości i jest wówczas podatkiem liniowym. O płaceniu podatku w formie liniowej przedsiębiorca kontynuujący działalność gospodarczą zobowiązany jest zawiadomić urząd skarbowy w terminie do 20 stycznia roku podatkowego. Natomiast rozpoczynający prowadzenie działalności gospodarczej w trakcie roku, oświadczenie składa do dnia poprzedzającego dzień rozpoczęcia działalności, nie później jednak niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu. Raz dokonany wybór dotyczy również lat następnych. Przedsiębiorca, który wybierze ten sposób opodatkowania, nie może rozliczać się wspólnie z małżonkiem ani na zasadach przewidzianych dla osób samotnie wychowujących dzieci, korzystać z ulg innych niż odliczenie składek na ubezpieczenia społeczne i składki zdrowotnej. Wymaga podkreślenia, iż z formy liniowej płacenia podatku nie mogą skorzystać osoby, które w ramach swej działalności gospodarczej chcą świadczyć usługi na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy, jakie w ostatnim czasie (w roku podatkowym lub w roku poprzednim) wykonywały w ramach stosunku pracy.

3. Sposób obliczenia zaliczek.

Przedsiębiorca rozliczający się na zasadach ogólnych musi samodzielnie obliczać miesięczne zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych i wpłacać je do urzędu skarbowego. Podatek odprowadzany co miesiąc należy obliczyć od dochodu osiągniętego od początku roku i wpłacić do 20 dnia następnego miesiąca. Zaliczkę za grudzień w wysokości takiej jak za listopad należy wpłacić do 20 grudnia. Przedsiębiorcy rozpoczynający działalność gospodarczą oraz tzw. mali podatnicy (czyli ci, których przychody ze sprzedaży wraz z kwotą należnego podatku od towarów i usług nie przekroczyły w poprzednim roku podatkowym wyrażonej w złotych kwoty odpowiadającej równowartości 1.200.000 euro) mogą płacić zaliczki co kwartał. O wyborze rozliczenia kwartalnego trzeba poinformować urząd skarbowy w terminie do 20 lutego roku podatkowego. Raz złożone zawiadomienie dotyczy także następnych lat, chyba że przedsiębiorca zrezygnuje z tej możliwości powiadamiając o tym urząd skarbowy w terminie wpłaty pierwszej zaliczki za dany rok. Zaliczkę kwartalną także nalicza się narastająco, czyli od dochodu osiągniętego od początku roku. Do urzędu skarbowego wpłacie podlega, w terminie do 20 dnia następnego miesiąca po upływie kwartału, różnica między wyliczonym podatkiem a sumą zaliczek za poprzednie kwartały. Za ostatni kwartał zaliczka płatna jest do 20 grudnia w wysokości zaliczki za poprzedni kwartał.

Zaliczki na podatek dochodowy można płać również w stałej wysokości, tzw. zaliczki uproszczone. Ta forma wpłaty podatku przysługuje przedsiębiorcom już działającym, którzy wykazali dochód w zeznaniu podatkowym złożonym za poprzedni rok (lub dwa lata wstecz). Jest to 1/12 podatku obliczonego według aktualnej skali podatkowej od dochodu wykazanego w zeznaniu za poprzedni rok podatkowy. Jeżeli za poprzedni rok podatkowy przedsiębiorca poniósł stratę lub osiągnął dochód niepowodujący obowiązku podatkowego, podatek należy obliczyć od dochodu uzyskanego dwa lata temu. O wyborze uproszczonej formy płacenia zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych należy zawiadomić właściwego naczelnika urzędu skarbowego do 20 lutego roku podatkowego. Przedsiębiorcy opodatkowani w formie podatku liniowego także mogą skorzystać z uproszczonej formy wpłacania zaliczek. Dla nich zaliczka to 1/12 podatku wyliczonego przy zastosowaniu stawki 19%.

4. Urządzenia księgowe.

Przedsiębiorcy opodatkowani na zasadach ogólnych zdarzenia gospodarcze ewidencjonują w podatkowej księdze przychodów i rozchodów lub w księgach rachunkowych. Te ostanie urządzenia księgowe mają obowiązek prowadzić spółki handlowe (osobowe i kapitałowe), a także osoby fizyczne, spółki cywilne osób fizycznych, spółki jawne osób fizycznych, spółki partnerskie, jeżeli ich przychody netto ze sprzedaży towarów, produktów i operacji finansowych za poprzedni rok obrotowy wyniosły co najmniej równowartość w walucie polskiej 1.200.000 euro (kwotę przelicza się na walutę polską według średniego kursu euro ogłoszonego przez NBP w dniu 30 września roku poprzedzającego rok obrotowy). Oprócz ww. ksiąg przedsiębiorca ma obowiązek prowadzić: ewidencję środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, ewidencję wyposażenia, ewidencję sprzedaży (prowadzą ją podatnicy, którzy dokonują sprzedaży nieudokumentowanej fakturami), ewidencję przebiegu pojazdu, karty przychodów pracowników. Ponadto przedsiębiorca jest zobowiązany sporządzać spis z natury towarów handlowych, materiałów, wyrobów gotowych i produkcji w toku na dzień 31 grudnia, 1 stycznia, dzień zakończenia działalności, dzień zmiany udziałów, bądź zmiany wspólnika w spółce, jak też na wyraźne wskazanie organu podatkowego zawarte w postanowieniu nakładającym obowiązek sporządzenia spisu z natury.

Po zakończeniu roku przedsiębiorcy opodatkowani na zasadach ogólnych składają w terminie do 30 kwietnia zeznanie o wysokości uzyskanego dochodu (poniesionej straty) na formularzu PIT-36 (podatek według skali podatkowej) lub PIT-36L (podatek liniowy).

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

1. Przedmiot i podmiot opodatkowania.

Opodatkowaniu ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych podlegają przychody z pozarolniczej działalności gospodarczej, w tym również, gdy działalność ta jest prowadzona w formie spółki cywilnej osób fizycznych oraz w formie spółki jawnej osób fizycznych. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych mogą opłacać podatnicy, którzy w poprzednim roku podatkowym uzyskali przychody z działalności gospodarczej w wysokości nieprzekraczającej kwoty 150.000 euro (kwotę przelicza się na walutę polską według średniego kursu euro ogłoszonego przez NBP w dniu 1 października roku poprzedzającego rok podatkowy).

Opodatkowania w formie ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych nie stosuje się do podatników osiągających przychody z tytułu działalności w zakresie handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych, prowadzących apteki, lombardy, kantory,

wykonywujących niektóre wolne zawody, wytwarzających wyroby opodatkowane akcyzą (z wyjątkiem energii elektrycznej z odnawialnych źródeł), świadczących usługi wymienione w załączniku nr 2 do ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Z tej formy opodatkowania korzystać również nie mogą podatnicy:

1/ podejmujący wykonywanie działalności w roku podatkowym po zmianie działalności wykonywanej:

- samodzielnie na działalność prowadzoną w formie spółki z małżonkiem,
- w formie spółki z małżonkiem na działalność prowadzoną samodzielnie przez jednego lub każdego z małżonków,
- samodzielnie przez małżonka na działalność prowadzoną samodzielnie przez drugiego małżonka

- jeżeli małżonek lub małżonkowie przed zmianą opłacali z tytułu prowadzenia tej działalności podatek dochodowy na ogólnych zasadach,

2/ rozpoczynający działalność samodzielnie lub w formie spółki, jeżeli podatnik lub co najmniej jeden ze współników, przed rozpoczęciem działalności w roku podatkowym lub w roku poprzedzającym rok podatkowy, wykonywał w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy czynności wchodzące w zakres działalności podatnika lub spółki.

Aby korzystać z tej formy opodatkowania trzeba, przed rozpoczęciem działalności gospodarczej (nie później jednak niż w dniu uzyskania pierwszego przychodu), złożyć w urzędzie skarbowym właściwym według miejsca zamieszkania pisemne oświadczenie o wyborze opodatkowania w tej formie. Gdy działalność jest prowadzona w formie spółki, oświadczenie takie powinni złożyć wszyscy współnicy (każdy w swoim urzędzie skarbowym, właściwym według miejsca zamieszkania).

Osoby kontynuujące działalność i chcące pozostać przy tej samej zryczałtowanej formie opodatkowania w latach następnych nie muszą składać żadnych oświadczeń, chyba że podejmą decyzję o rezygnacji z ryczałtu. Wówczas aby wybrać inną formę opodatkowania, najpóźniej do dnia 20 stycznia roku podatkowego muszą złożyć w urzędzie skarbowym pisemne oświadczenie o rezygnacji z dotychczasowej i wskazaniu nowej formy opodatkowania. W tym samym terminie przedsiębiorcy składają oświadczenie o wyborze ryczałtu ewidencjonowanego jako formy opodatkowania jeśli korzystali w poprzednim roku podatkowym z zasad ogólnych lub karty podatkowej i chcą zmienić formę opodatkowania na ryczałt.

2. Sposób obliczenia podatku i terminy płatności.

Podatek w formie ryczałtu płaci się od przychodów z działalności gospodarczej nie pomniejszonych o żadne koszty tej działalności, ale przychód można pomniejszyć o zapłacone do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składki na własne ubezpieczenie społeczne, wydatki objęte ulgą rehabilitacyjną, darowizny na cele społecznie użyteczne. Od takiej podstawy oblicza się podatek według właściwej stawki ryczałtu. Podatek ten ulega obniżeniu o kwotę składki na powszechne ubezpieczenie zdrowotne (do wysokości 7,75% podstawy jej wymiaru). Obliczony podatek wpłaca się co miesiąc do urzędu skarbowego w terminie do 20 dnia następnego miesiąca, a za grudzień w terminie złożenia zeznania rocznego tj. 31 stycznia.

Przedsiębiorcy, u których przychody z działalności gospodarczej za rok poprzedni nie przekroczyły równowartości 25.000 euro mogą obliczać i wpłacać ryczałt raz na kwartał. O wyborze kwartalnego rozliczania podatku trzeba zawiadomić urząd skarbowy do 20 stycznia roku podatkowego. W przypadku tej metody rozliczenia podatek wpłaca się do 20 następnego miesiąca po upływie kwartału, za który ryczałt ma być opłacony,

a za ostatni kwartał roku podatkowego – w terminie złożenia zeznania. Osoby rozpoczynające działalność nie mają możliwości dokonania takiego wyboru – zobowiązani są do wpłacania ryczału co miesiąc.

3. Stawki ryczału.

Stawki ryczału od przychodów ewidencjonowanych wynoszą:

- 20% przychodów osiągniętych w zakresie wolnych zawodów,
- 17% przychodów ze świadczenia niektórych usług niematerialnych m.in. wynajmu samochodów osobowych, hoteli, pośrednictwa w handlu hurtowym,
- 8,5% przychodów m.in. z działalności usługowej, w tym od przychodów z działalności gastronomicznej w zakresie sprzedaży napojów o zawartości alkoholu powyżej 1,5%; a także od przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze,
- 5,5% od przychodów z działalności wytwórczej i budowlanej,
- 3,0% od przychodów m. in. z działalności usługowej w zakresie handlu oraz z działalności gastronomicznej, z wyjątkiem przychodów ze sprzedaży napojów o zawartości powyżej 1,5% alkoholu.

4. Urządzenia księgowe.

Wybierając tę formę opodatkowania przedsiębiorca jest zobowiązany prowadzić dla każdego roku podatkowego ewidencję przychodów, w której wykazuje się wszystkie przychody z prowadzonej działalności gospodarczej. Nie trzeba natomiast księgować wydatków, jednakże należy posiadać i przechowywać dowody zakupu towarów i materiałów. Poza ewidencją przychodów trzeba także prowadzić wykaz środków trwałych, ewidencję wyposażenia, ewidencję zatrudnienia. Ponadto przedsiębiorca opodatkowany w formie ryczału ewidencjonowanego zobowiązany jest do sporządzania spisu z natury towarów handlowych, materiałów, półwyrobów i wyrobów gotowych: na dzień zaprowadzenia ewidencji, ostatni dzień roku kalendarzowego, dzień likwidacji, dzień zmiany wspólnika lub zmiany udziałów.

Po zakończonym roku, w terminie do 31 stycznia należy złożyć zeznanie o wysokości uzyskanego przychodu, wysokości dokonanych odliczeń i należnego ryczału od przychodów ewidencjonowanych (PIT-28 wraz z załącznikami PIT-28A i/lub PIT-28B). Wybierając ryczałtową formę opodatkowania nie ma możliwości wspólnego rozliczenia podatku z małżonkiem.

Karta podatkowa

1. Przedmiot i podmiot opodatkowania.

Opodatkowanie w formie karty podatkowej następuje na wniosek podatnika złożony na formularzu PIT-16 i ma zastosowanie do osób, których działalność nie jest prowadzona poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto by móc stosować opodatkowanie w formie karty podatkowej podatnik musi spełnić następujące warunki:

- we wniosku zgłosić działalność usługową wymienioną w jednej z 12 części tabeli,
- przy prowadzeniu działalności nie korzystać z usług osób niezatrudnionych przez siebie na podstawie umowy o pracę oraz z usług innych przedsiębiorców i zakładów, chyba że chodzi o usługi specjalistyczne,
- nie prowadzić poza jednym z rodzajów działalności wymienionej w 12 częściach tabeli, innej pozarolniczej działalności gospodarczej,
- nie wytwarzać wyrobów opodatkowanych podatkiem akcyzowym na podstawie odrębnych przepisów.

Ponadto małżonek podatnika nie może prowadzić działalności w tym samym zakresie.

2. Wniosek o opodatkowanie w formie karty podatkowej.

Wniosek o zastosowanie opodatkowania w formie karty podatkowej za dany rok podatkowy, podatnik składa właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego nie później niż do dnia 20 stycznia roku podatkowego, a jeżeli podatnik rozpoczyna działalność w trakcie roku podatkowego – przed rozpoczęciem działalności. Jeżeli do dnia 20 stycznia roku podatkowego podatnik nie zgłosił likwidacji działalności gospodarczej lub nie dokonał wyboru innej formy opodatkowania, uważa się, że prowadzi nadal działalność opodatkowaną w tej formie. W przypadku prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej wniosek o zastosowanie opodatkowania w formie karty podatkowej składa jeden ze wspólników.

3. Ustalenie wysokości stawki karty podatkowej.

Naczelnik urzędu skarbowego po rozpatrzeniu wniosku wydaje decyzję ustalającą wysokość karty podatkowej na dany rok. Miesięczne stawki podatku są określone kwotowo w ustawie. Ich wysokość zależy od: rodzaju i zakresu działalności, liczby mieszkańców miejscowości, na terenie której działalność jest prowadzona, liczby zatrudnionych pracowników.

Ustalony przez naczelnika urzędu skarbowego podatek podatnik jest obowiązany wpłacać co miesiąc, bez wezwania, w terminie do 7 dnia każdego miesiąca za miesiąc poprzedni, a za grudzień do 28 grudnia, pomniejszając go wcześniej o kwotę składki na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 7,75% podstawy jej wymiaru. Po zakończeniu roku podatkowego, najpóźniej do 31 stycznia roku następnego, podatnik ma obowiązek złożyć deklarację o wysokości składki na powszechne ubezpieczenie zdrowotne zapłaconej i odliczonej od karty podatkowej w poszczególnych miesiącach (PIT-16A).

4. Obowiązki przedsiębiorcy opodatkowanego w formie karty podatkowej.

Przedsiębiorcy opodatkowani w formie karty podatkowej są zwolnieni od obowiązku prowadzenia ksiąg, składania zeznań podatkowych oraz wpłacania zaliczek na podatek dochodowy. Jeżeli przedsiębiorca zatrudnia pracowników ma obowiązek prowadzić ewidencję zatrudnienia, a także karty przychodów pracowników. Ponadto przedsiębiorca opodatkowany w formie karty podatkowej ma obowiązek informować naczelnika urzędu skarbowego o każdej zmianie mającej wpływ na prawo do opodatkowania w tej formie lub zwiększającej wysokość podatku (np. zmiany w stanie zatrudnienia, rodzaju prowadzonej działalności, miejsca prowadzonej działalności). O zmianach tych należy informować w formie pisemnej w terminie 7 dni od dnia powstania okoliczności powodujących zmiany.